

Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årg 27

2010

Nr 4

Fritiof Nilsson Piraten (1895 -1972) bodde i Göteborg under en period på 1930-talet. Om detta berättar Per Clemensson på sidan 12.

Innehåll nr 4 - 2010

Vi möts	sid. 3
GRS kurser	4
Från grannföreningarna	4
<i>Per Clemensson</i>	
Från ordföranden	5
Ett honorar	12
Göteborgs stifts Herdaminne	26
Facit och ny läsövning	30
<i>Ingela Martenius</i>	
Födelse, dop och kyrktagning	6
Sveriges dödbok 1901-2009	13
<i>Per Forsberg</i>	
Lilla Edets skolbok	15
<i>Karin Edvall, Lars Holm</i>	
Fabriken Tomten	21
Beställningar från GRS	25
<i>Ewert Arwidsson</i>	
Hur göteborgarna flyttade	27
<i>Joel Holger</i>	
Digital dagspress	28
Landet runt	32
Forska med GRS datorer	35

Nästa nummer av Västanbladet utkommer i början av febr. 2011. Manusstopp den 1 jan 2011.

ISSN - 1102 - 4453

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEMLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg
Tel. 031 - 13 12 26.

Styrelse 2010

- Ordf. Per Clemensson, 031 - 20 65 63
S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG
per@clemensson.net
- V. ordf. Lars Olof Löf, 070 - 560 28 40
Erik Dahlbergsg. 4, 41126 GÖTEBORG
larsolof.loof@kultur.goteborg.se
- Sekr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Kassör Ewert Arwidsson, 031 - 15 84 15
Eva Rodhes g. 10, 411 11 GÖTEBORG
trewetrans@telia.com
- Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Övriga Jan Forslund, 0346 - 222 45, Ljungby
Prästgård 101, 311 95 Falkenberg
janforslund@spray.se
Per Liljeström, 0302 - 131 91
Vänskapen 3 e, 443 34 LERUM
per-lilje@swipnet.se
Ulf Lundquist, 031 - 88 53 06, Höne-
kullavägen 45 N, 435 44 MÖLNLYCKE
lundq.ulf@swipnet.se
Barbro Maijgren, 035 - 481 48
Mästarevägen 10, 305 72 STENINGE
qpm@telia.com
- Suppl. Anita Fyhr, 031-23 73 37, Virvel-
vindsgatan 6, 417 02 GÖTEBORG
anita.fyhr@comhem.se
Jonas Kullgren, 031 - 99 28 15
Holmåkravägen 7 F, 437 40 LINDOME
jonas@kullgren.st

Västanbladet

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Joel Holger och Per Liljeström.
Västanbladet ingår i medlemsavgiften 150.- kr/år
och utkommer årligen med fyra nummer.

HÖSTEN 2010

Söndag den 7 nov. kl. 10.00 - 14.00

Öppet Hus i GRS föreningslokaler

Se vårt bibliotek, samlingar av antavlor och klipp, CD-skivor mm i datorerna på Erik Dahlbergsgatan.

Frågestund och släktforskarakut med Per Clemensson kl. 11.00.

- Kaffeservering - **VÄLKOMNA** - Ingen anmälan eller avgift -

Måndag 29 nov. kl. 18.30

Ordinarie HÖSTMÖTE i samlingsalen

med val av funktionärer, beslut om budget och medlemsavgift för år 2011.

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 36 B. Efter förhandlingarna får vi höra

**Jonas Kullgren och Per Clemensson berättar om
Julförberedelser mm i Bohuslän resp. Skåne
i äldre tider.**

- Kaffeservering - **ANMÄLAN** senast torsdagen innan - Avgift 50.- kr -

A N M Ä L A N

i så god tid som möjligt till Karin Holger tel. 031 - 40 85 20.

Entrén till samlingslokalen på Erik Dahlbergsgatan sker genom G R S egen lokal, vilken måste låsas under själva föreningsmötena.

Kom således i god tid.

Vi har öppet 1 timma före mötet! Samlingslokalen rymmer 40 pers.

Mycket välkomna !

➡ Event. återbud måste anmälas ➡

GRS kursprogram 2010 - 2011

Kurserna hålls i GRS regi och lokaler Erik Dahlbergsgatan 36 B (entré från gatan).
Kursprogrammet kommer att omfatta följande kurser:

1. **Börja släktforska.** Innehåll: handskriftsläsning, databashantering, släktforskningskällor, intervjuteknik, bibliotekskunskap, forskningsteknik. 4 X 3 timmar.
Pris 400:- kr. exkl. lärobok.
2. **Släktforska steg för steg.** Innehåll: kyrkobokföringen, domböcker och bouppteckningar, mantalslängder, soldatforskning m fl grundläggande källor, handskriftsläsning, 7 X 3 timmar. Pris 700:- kr **inkl. lärobok.**
3. **Släktforska vidare.** Innehåll: fördjupning av kyrkoboksforskning, borgare, sjömän, soldater m fl yrken, handskriftsläsning, 5 X 3 timmar. Pris 500:- kr **inkl. lärobok.**
4. **Emigrantforska.** Innehåll: källor till emigrantforskning i Sverige och USA, databaser. 3 X 3 timmar. Pris 300:- kr.
5. **Ditt hus och din bygd.** Innehåll: fastighetsförsäljning, gårdsskifte, sockenprotokoll, torpinventering, gårdshistoria, databaser, Kursen är anpassad för hembygdsforskare. 3 X 3 timmar. Pris 300:- kr.
6. **Handskriftsläsning. Drop-in !!** Innehåll: läsovningar och enskild problemlösning. 3 timmar. Pris 120:- kr per sammanträde inkl material. Kursmaterial på CD 150:- kr. Ingen föranmälan.

TIDERNA ANPASSAS EFTER DELTAGARNA OCH STARTAR ALLT EFTER DE BLIR FULLTECKNADE.

Kurserna kan anordnas på både dag- och kvällstid.

Anmäl er till Per Clemensson och ange ditt önskemål om tidpunkt dvs kl 1100, kl 1400 eller kl 1700/1800 tel 031-206563 eller 0705-206564.

e-mail: per@clemensson.net

För deltagande i våra kurser krävs medlemskap i vår förening: 150:- kr/kalenderår.

Grannföreningarna i regionen

DIS-Väst. Lördag 20 nov. Höstmöte 2 i Ulricehamn.

Temakvällar, se www.dis-vast.o.se

Föreningen Släktdata, se www.slaktdata.org

Göteborgs hembygdsförbund

Torsdag 4 nov. kl. 18.00. **Lasse Dahlqvist 100 år.** Ole Moe framför i ord och ton "Sjung för alla vindar". Traktören, Köpmansgatan 20. Anmälan till exp. senast 28 okt.

Avgift för GRS-medl. 30.- kr.

Tel. 031-135714, tisd.-torsd. kl. 9-12.

Onsdag 17 nov. kl. 18.00. Besök på **Räddningsmissionen**. Mikael Albertsson berättar om Räddningsmissionens värdefulla och mångsidiga verksamhet. Andra Långgatan 29, 2 tr. Anmälan till exp. senast 12 nov. Avgift för GRS-medlem 30.- kr.

Onsdag 8 dec. kl. 18.00. **Hur kan kultur förbättra hjärnans hälsa?** Christian Blomstrand berättar. Traktören, Köpmansgatan 20. Anmälan till exp. senast 2 dec. Avgift för GRS-medl. 30.- kr.

Från Ordföranden

Den 5 oktober var min hustru och jag och besökte förfäderna i Västergötland. Först tog vi oss till Udenäs vid Vätterns strand, där kungadottern Constantia Eriksdotter, gift Frankelin, haft sin hemvist och där hon begravdes 1650. Vid kyrkans brand 1890 förstördes gravstenen, som senare kom att utgrävas och från vilken man kom att taga tillvara kistbeslag och en pärla av månsten (alla föremålen finns till beskådande i den nya kyrkans lilla museum). Tyvärr saknas förklaring av föremålen och inte ett ord nämnes om kungadotterns förekomst i socknen.

Inte heller finns här någon hänvisning till Ingemar Wikenros spännande dokumentation om Constantia. Efter en sväng förbi Bocksjö, Skaga, Forsvik och Sätra tog vi vägen genom ett höstfagert landskap utmed Göta Kanal till Mariestad, där mina peterzenska släktingar ligger begravda på kyrkogården invid Domkyrkan. Resan blev även en sondering inför föreningens planerade kanalfärd Töreboda – Karlsborg till våren. Vi i föreningens styrelse behöver en viljeyttring för planering av denna resa; vad får den kosta? Kommer ni med om färden med kaffe-lunch-kaffe, båt- och bussfärd kostar 750:- kr? Maila en intresseanmälan. Samtidigt emottar vi gärna förslag om föredragsämnen! Vi behöver många idéer då vi till våren den 19-20 mars tillsammans med övriga släktforskarföreningar i Göteborg med omnejd skall fira släktforskar dagar på Stadsbiblioteket vid Götaplatsen.

Vår assistent Ingela Martenius har under sommaren hållit öppet på expeditionen och hjälpt våra svenska och amerikanska besökare till rätta. Hon fortfar att hålla öppet på lokalen under hösten på måndag, onsdag och fredag kl 10-14. Ring gärna före besök då det kan hända att Ingela kan vara på annat håll. På tisdagar och torsdagar tjänstgör som alltid tidigare tisdags- resp. torsdagsgrupperna. Utöver expeditionstjänstgöring dataregistrerar Ingela Sveriges dödbok, Kullgrens änkas släkträd, Hvitfeldtska läroverks elever 1921 och renskriver Hjortsbergs journaler.

Förlägg er forskning till Erik Dahlbergsgatan 36 nu när Landsarkivets lokaler är minskade genom ombyggnad. Om ni tycker att vägen blir för tung, använd er av FLEXLINJEN, som har hållplats i hörnet Föreningsgatan – Erik Dahlbergsgatan.

Våra nybörjarkurser är fullbelagda och återkommer inte förrän till våren. Fortsättningskursen har ej samlat tillräckligt med deltagare, men kan kanske förläggas under dec-febr. Övriga kurser anordnas alltefter anmälningar, t ex handskriftsläsning, emigrantforskning, hus och bygd.

ANMÄL ER TILL MIG - SÅ PLANERAR VI KURSEN.

VÄLKOMNA !

Per Clemensson

"Livets högtider i Sverige" är en artikelserie författad av Ingela Martenius, fil. master (etnologi). Den var tidigare införd i "Hembygden" (Svenska Folkdansringen), men är nu utökad för släktforskarna och den användes även som kurslitteratur vid Göteborgs Universitet. Efter ett första kapitel här nedan om "Födelse, dop och kyrktagning" följer i kommande nummer av Västanbladet: "Konfirmation och att bli vuxen", "Trolovning, lysning och bröllop" samt "Död och begravning".

Se även www.martenius.se/genealogy

Födelse, dop och kyrktagning

av Ingela Martenius

Vår nutida uppfattning om vilka händelser i livet som är särskilt värda att uppmärksamma är kanske lite annorlunda mot våra förfäders – men att livets början skall firas är vi nog alla överens om. Idag har dopet förlorat en del av sin status, även om runt 70 % av alla barn födda här i landet faktiskt fortfarande döps. Förr var dopet det kanske allra viktigaste i livet eftersom det betydde att man upptogs i den kristna församlingen och på så sätt skyddades mot en mängd faror, som våra förfäder var helt övertygade om hotade det nyfödda, ännu icke kristnade barnet, medan vi idag tenderar att se dopet som en namngivningsceremoni.

Barnet – en hedning

Idag döps barn ofta när de är flera månader gamla, men förr var dopet något som måste göras så snart det bara var möjligt. Fram till 1864 var det lag på att barn skulle döpas inom åtta dagar, men de allra flesta döptes tidigare än så. Kunde det ordnas så döptes barnet samma dag det föddes, men vanligtast var att dopet skedde när barnet var två eller tre dagar gammalt. Ett okristnat barn var en fara för både sig själv och andra;

man trodde t.ex. att troll var ute efter små söta människobarn – de ansågs kapabla att byta ut sin egen fula, dumma och olydiga unge mot den gulliga lilla babyen. Bortbyting och som förbytt var inte skämt eller bildspråk på den tiden! Till barnets skydd stoppade man gärna olika saker i vaggan: det kunde vara en liten påse med kryddor (t.ex. kummin), en stålkniv eller ett silvermynt.

Länge företogs dop bara i kyrkan, men så småningom blev det ett mode att döpa barn hemma. I gamla kyrkor kan man också se att dopfunten inte var placerad framme vid altaret; dopfunten fanns istället oftast vid ingången eller t.o.m. i sakristian. Orsaken var att barnet ju var en hedning innan det döptes, och en sådan borde inte släppas in i kyrkan eller åtminstone så kort bit som möjligt.

Var barnet mycket svagt, eller om vädret gjorde det omöjligt att ta barnet till kyrkan så måste man företa nöddop. Varje döpt medlem av svenska kyrkan kan utföra ett nöddop. Dopet är fullt giltigt, och skall bara bekräftas genom en välsignelse, men allmogen ansåg allmänt att det inte "tog"

ordentligt om inte prästen utförde det – prästen fick alltså helt enkelt göra om dopet. Följaktligen kan man ibland i kyrkoböckerna se dubbla dopdatum. I vissa församlingar var det så vanligt att barnen inte kunnat döpas under vintern att man kan avgöra vilken söndag som var den första fina söndagen: då döps bortemot tjugo barn – för andra gången – samma söndag. Man kan ju tänka sig vilket liv det måste ha varit i kyrkan då!

*Ett dop i Österåker på folkdräktstiden.
Högtidligt men lite allvarsamt klädda
- och ytterplaggen är på !*

Kyrktagning

En egenhet vi har svårt att förstå idag är att modern inte var närvarande vid sitt barns dop. Efter födelsen måste kvinnan stanna inomhus – helst i det rum hon fött barnet – tills hon kyrktogs. Alla hennes sysslor sköttes av grannkvinnor; det här var enda gången i livet en kvinna fick vila sig ordentligt! Ibland höll kvinnorna en fest för den nyblivna modern, ett barnsängsöl, med extra stärkande mat gjord på färsk mjölk, eller t.o.m. gräddor och ägg. Ännu icke kyrktagna mödrar ansågs i folktron "orena" och jämställda med hedningar, och både hon själv och gården där hon bodde var i

fara. Eftersom kyrktagning hade sitt ursprung i den judiska tron och där ansågs vara en reningsceremoni – och jungfru Maria mötogs och renades i templet 40 dagar efter att ha fött Jesus (firat som Kyndelsmäss 2 februari) – fortsatte allmogen (vilket betydde minst 90 % av den svenska befolkningen) att anse att kyrktagning var en reningsrit medan svenska kyrkan, åtminstone officiellt,

betonade att det var en tacksägelseceremoni för att den nyförlösta modern kunde återvända till församlingen vid god hälsa och med återvunna krafter. Kyrktagningen skulle egentligen ske 40 dagar efter förlossningen – för att efterlikna jungfru Marie kyrkogångsdag – men i praktiken skedde det redan tidigt fjärde söndagen (alltså 22-27 dagar) efter förlossningen. 1866 flyttades kyrktagningen också officiellt till att ske fyra veckor efter förlossningen.

Kyrktagning skedde från början vid kyrkporten. Detta ändrades emellertid i och med protestantismens införande; bl.a. efter-

*Dop i borgerlig miljö i mitten på 1950-talet.
Modern är finkläd, men i en mörk klänning.*

En modifierad form av kyrktagning skedde sedan: en något annan bön lästes och prästen tog inte den ogifta modern i hand. Vanligen fick hon också knäböja direkt på kyrkgolvet – eller åtminstone på en helt bar pall – medan den gifta modern knäböjde på en mycket fint dekorerad pall.

När doplagen ändrades 1864 så att dop kunde ske upp till sex veckor efter födelsen, och kyrktagningen 1866 även officiellt flyttades till fyra veckor efter förlossningen, kunde kyrktagning och dop ske samtidigt – vilket mycket snabbt blev det normala.

som det inte ansågs hälsosamt för nyförlösta mödrar att stå och vänta utanför om det var kallt, blåsigt eller regnigt (som det ju så ofta är i Sverige). Att ha kyrktagningen utanför kyrkan stärkte ju också den vidskepliga folktron den lutherska kyrkan ville ha bort, nämligen att det var fråga om en reningsrit.

Kyrktagningsceremonin var mycket enkel: innan den ordinarie gudstjänsten började knäböjde kvinnan som skulle kyrktas framför altaret och prästen läste en kort tacksägelsebön. Kvinnan reste sig och prästen tog henne i handen och sade "Må Herren ledsaga dig i hans sanning och fruktan, nu och i evighet. Amen." Kvinnan återgick så till sin kyrkbänk.

Ogifta mödrar kyrktogs ursprungligen inte utan skriftades offentligt, dvs. modern gjorde avbön inför hela församlingen; senare blev skriftningen privat inför prästen.

I Sverige fanns kyrktagningen kvar i kyrkohandboken fram till 1986 (med namnet ändrat till "en moders tacksägelse") men förrättades mycket sällan efter andra världskriget – och då mest på moderns begäran. Den trakt som längst bevarade kyrktagning var naturligtvis Bohuslän, det mest konservativa landskapet ifråga om kyrkan.

Faddrar

De viktigaste personerna vid ett dop – förutom barnet då – var istället faddrarna. Vanligen var de fyra: en gift och en ogift man, en gift och en ogift kvinna. De kallas i våra kyrkböcker oftast *testes*, dvs. "vittnen" på latin, och är inte sällan noggrannare angivna än vad föräldrarna är! Det var hela släktens angelägenhet att få så inflytelserika faddrar som möjligt till det nyfödda barnet och många släktforskare förvånas idag över att

"vanliga torparungar" kunde ha t.ex. den rikaste bonden i trakten som fadder. Faddrarna hade inte – som många idag tror – någon som helst skyldighet att ta hand om barnet, om föräldrarna var oförmögna till det, men de hade en moralisk plikt att se till att det gick så bra som möjligt för barnet, t.ex. genom att ge barnet rekommendationer då det senare sökte arbete eller att bli antagen till ett skrå eller en skola, och även att ge gåvor. Ett slugt sätt att få fina faddrar var att be hustrun till någon av de främsta i socknen att bära fram barnet; detta var en mycket stor heder, oavsett kvinnans och dopbarnets respektive rang, och man kunde knappast neka en sådan förfrågan.

Faddrar – och hela släkten – förväntades alltså att ge fina dopgåvor. Den silversked, ofta graverad, många än idag får i samband med födelse och/eller dop är en rest från det gamla bondesamhället då alla pengar man kunde spara raskt investerades i silver, gärna en sked, som hade den dubbla fördelen av att dels vara värdebeständig och dels kunna visas upp för grannar, släkt och vänner. Idag kan en sådan silverskedsgåva motsvaras av att det t.ex. öppnas ett bankkonto i barnets namn – men det är svårt att överge gamla seder alldeles, så de flesta av oss fortsätter att ge en dopsked samtidigt som vi sätter in en summa på barnets bankkonto! Dopgåvorna gavs vid det barnsöl som hölls i samband med dopet.

Lindning och kläder

De flesta känner ju till att barn förr lindades. Två olika lindningar förekom: korslindningen, som gjordes ganska löst med ett smalt band för att barnet inte skulle sparka av sig sina kläder, och cirkulärlind-

ningen, som gjordes hårt med ett brett band för att barnets lemmar skulle bli raka. Vanligen sköttes barnet bara två gånger om dygnet, morgon och kväll, och låg resten av dygnet hårt lindat i sin egen smuts! Från 1500-talet vände sig dock enstaka läkare, filosofer och pedagoger (t.ex. John Locke (1632-1704), Jacques Rousseau (1713-78)) mot lindningen och menade att barn måste bäst av att kunna röra sig fritt. Det fanns dock en del fördelar med lindningen: i och med att barnet inte kunde röra sig kunde det passas av giktbrutna gamla farmor eller ett syskon – eller rent av lämnas ensam; barnet hölls också varmt i dåtidens dragiga

*Ett typiskt dop med skånsk allmoge; barnet i röd, dekorerad "påse".
Från dräktstämman i Ystad 2005.*

stugor och kunde inte sparka av sig filter etc. Till tre-fyra månaders ålder lindades barnet helt och hållet, men därefter "bara" från bröstet och ner. Från ca 10 månaders ålder – då barnet skulle börja lära sig gå – slutade man linda på dagtid. Lindningen upphörde först hos den engelska överklassen (redan i början av 1700-talet) och spred sig därifrån både geografiskt och socialt. I Sverige lindade man knappast någonstans sina barn från 1900-talets början, men det finns gott om uppgifter från Östeuropa om att det förekommit in på 1960- och 70-talen! Förutom lindan – som länge levde kvar i babyklädseln förvandlad till maggördel – har spädbarnens plagg faktiskt inte förändrats så mycket, annat än att vi numera inte bär mössa inomhus. Förr kunde man på mössans skärning redan från första början avgöra om det var en pojke eller flicka: flickornas mössor var skurna med två sidostycken och ett mittstycke (jfr flickmössorna från Dalarna) medan pojkarnas mössor var kilmössor – båda knöts dock under hakan. Däremot var det bland allmogen ingen skillnad på vilka färger pojkar

och flickor hade på sina kläder och man hade heller ingen idé om att barn skulle ha andra färger än vuxna. Seden med bleka pastellfärger och att det skall vara rosa för flickor och (ljus)blått för pojkar kom under 1800-talets andra hälft och var ett borgerligt mode.

Inför dopet kläddes barnet så fint man förmådde. Särskilda dopdräkter var vanliga även bland allmogen. Från t.ex. Hälsingland och Skåne omtalas särskilt röda dopdräkter, i siden med broderier och garnerade med sidenband, pärlor och spets. Dopskruden hade oftast formen av en "påse", vilket var nödvändigt om barnet var hellindat. De idag vanliga dopkläningarna med ärmar förut-satte att barnet inte var lindat högre än till bröstet; sådana dopkläningar – som dessutom var i vitt – kom på modet från 1700-talets slut och blev allmänt förekommande under 1800-talet. Särskilt fina mössor, t.ex. i siden, bars före och efter själva dopakten.

Källor, avser även alla de följande kapitlen i "Livets högtider i Sverige", vilka kommer i nästkommande nummer av Västanbladet

ARNÖ BERG, INGA & HAZELIUS BERG, GUNNEL; *Folkdräkter och bygdedräkter från hela Sverige*. ICA bokförlag, Västerås 1975

BERG, GÖSTA; *Svensk bondekultur*, Bonnier, Stockholm 1971

BJURMAN, EVA LIS; *Catrines intressanta blekhet: unga kvinnors möten med de nya kärlekskraven 1750-1830*, B. Östlings bokförlag Symposion, Eslöv 1998

BONDESSON, LARS; *Seder och bruk vid livets slut*, Verbum, Stockholm 1987

BRINGÉUS, NILS-ARVID; *Livets högtidsdagar*, Carlsson, Stockholm 2007

CENTERGRAN, ULLA; *Bygdedräkter, bruk och brukare*, Etnologiska föreningen i Västsverige, Göteborg 1996

GUSTAVSSON, ANDERS; *Minnesdrickning vid begravning*, Uppsala universitet, Uppsala 1980

HELLSPONG, MATS & LÖFGREN, ORVAR; *Land och stad: svenska samhällen och livsformer*

- från medeltid till nutid, Gleerup, Malmö 1994
- IGHE, ANN; *I faderns ställe*, Ekonomisk-historiska institutionen vid Göteborgs universitet, Göteborg 2007
- KNUTS, EVA; *Något gammalt, något nytt: skapandet av bröllopsföreställningar: [en avhandling om klänningar, ringar, smink, frisyrier, foton & mycket mer]*, Mara, Göteborg 2006
- LIBY, HÅKAN; *Kläderna gör upplänningen. Folkligt mode – tradition och trender*. Upplandsmuseet, Uppsala 1997
- LILJEWALL, BRITT; *Bondevardag och samhällsförändring: studier i och kring västsvenska bondedagböcker från 1800-talet*, Historiska institutionen vid Göteborgs universitet, Göteborg 1995
- LUNDQVIST, PIA; *Marknad på väg: den västgötska gårdfarihandeln 1790-1864*, Historiska institutionen vid Göteborgs universitet, Göteborg 2008
- LÖFGREN, ANDERS PERSSON; *A Few Stories from the Life of Anders Persson Löfgren*, manuskript deponerat hos Utah State Historical Society (Salt Lake City, Utah, USA), referensnummer MSS A 5148, avdelning "Manuscripts"
- MORRIS, CHRISTINE; *En mångsidig präst och hans äreminne*, i *Populär historia* nr 1/1994.
- NYLÉN, ANNA-MAJA; *Folkdräkter ur Nordiska museets samlingar*, Nordiska museet, Stockholm 1976
- NYLÉN, ANNA-MAJA; *Som man är klädd blir man hädd*, Institutet för folklivsforskning vid Nordiska museet och Stockholms universitet, Stockholm 1978
- PETTERSSON, LARS; *Läs- och skrivkunnighet och jordbruksomvandling: om skånska bönder under skiftenas tid*, Ekonomisk-historiska institutionen vid Lunds universitet, Lund 1996
- SVENSSON, SIGFRID; *Bygd och yttervärld: studier över förhållandet mellan nyheter och tradition*, Nordiska museet, Stockholm 1979
- SVENSSON, SIGFRID; *Folkligt dräktsilver: ur Kulturens samlingar*, ICA bokförlag, Västerås 1978
- SVENSSON, SIGFRID; *Folklig dräkt*, Liber Läromedel, Lund 1974
- SÖDERPALM, KRISTINA; *Dödens riter*, Carlssons, Stockholm 1994
- WISTRAND, PER GUSTAF; *Svenska folkdräkter: kulturhistoriska studier*, Nordiska museet, Stockholm 1907

KYRKBÖCKER (födelse & dop, lysning & vigsel, död & begravning, husförhör, flyttlängder) från framförallt Älvsborgs län, Malmöhus län, Kristianstad län, Värmlands län, Göteborgs & Bohus län, Skaraborgs län, Jönköpings län och Kalmar län

SVENSKA AKADEMIENS ORDBOK (SAOB)

NATIONALENCYKLOPEDIEN

Ett honorar

av Per Clemensson

Den 19 mars 1963 kontaktades min fader, landsarkivarien i Göteborg, Gustaf Clemensson per telefon av **Fritiof Nilsson Piraten**. Denne bad om tillstånd att i sin planerade bankantologi "Vers på växel" medta ett avsnitt ur min fars licentiatavhandling "Malmö stads historia". I brev den 20 mars bekräftade och utvecklade Piraten sin begäran. "Det rör sig om cirka 11 sidor, avhandlande Malmö Diskont och dess fall; för övrigt har jag med största nöje läst hela verket".

Piraten tar i sitt brev upp honorarfrågan på följande sätt. "Du var generös nog att säga att jag fick bestämma Ditt honorar. Jag har beräknat det till kr 300:- vilket belopp jag bifogar i Skandinaviska Bankens växel nr 972802. Om Du är nöjd med honoraret ber jag Dig ha godheten sända mig Ditt kvitto på beloppet". Brevet är undertecknat Din tillgivne Fritiof. I följebrev till kvittot skriver min far: Det gladdede mig verkligen "att åter höra Din sonora röst, även om jag genom radion vet att den behållit sig frisk genom alla de år som gått sedan vi sist träffades".

Piraten och min far kände varandra sedan sin gemensamma studenttid i Lund. Trots den stora åldersskillnaden, 10 år, hade de mycket gemensamt och samverkade inom studentlivet. Piraten studerade juridik (jur kand 1918) i Lund under åren 1914-1918, medan min far var vad man kallar en överliggare och var verksam i Lund under tiden 1905-1920. Denna långa tid förklaras av hans engagemang i studentlivet som Akademiska Föreningens edil 1912-1920 med bostad i Akademiska Föreningens torn,

spexförfattare, turnéledare för spexet Uarda och som karnevalsgeneral 1908. Till yttermera visso förlängdes hans tid i Lund genom dels studier vid universitetet (fil kand 1907, fil lic 1917 och fil dr 1938) och dels tjänstgöring vid landsarkivet i Lund (e o amanuens 1908, o amanuens 1911 och andre arkivarie 1918).

Efter lundatiden träffades de mer sporadiskt vid Piratens besök i Göteborg och under de år 1931-1935 som Piraten var bosatt i Göteborg (1931-1933 på Olivedalsgatan 13 och 1933-1935 på Kungshöjdsgatan 11 / Arsenalsgatan 14). I Göteborgs centralregister upptages Piraten under namnet Nils Fritiof Adam Nilsson och som e o hovrättsnotarie; han står vidare antecknad som utflyttad till Frankrike den 5 nov 1935. I församlingsboken för Oscar Fredriks församling upptages han tillsammans med sin hustru tandläkaren Karin Maria Jerlov och dottern Eva Louise (se församlingsboken nästa sida).

I sitt brev konstaterar min far: "Jag förstår att Du fastnat för den livfulla framställningen i detta mitt förstlingsarbete, men tyvärr är förtjänsten inte min. Hela detta avsnitt är ett med rikliga citat späckat referat av Carl Chr. Hallings minnen. Möjligen är något också hämtat ur skriften Memorabilia ang. C.M. Norlindh och Malmö diskontkatastrof 1817 av Martin Weibull 1891. Då det är fråga om en bankantologi föredrar Du kanske dessa båda primärkällor framför mitt uppkok". Han erbjuder sig att återställa honoraret och skriver att han är "fullt belåten med Ditt uttalande, att min skrift berett Dig nöje".

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Personens för- och tillnamn samt familjeställning, ävensom personens titel, om annan än den i kol. 2 angivna.	Yrke (tjänst, näringsförg.) Stam (släktämne) Lyte (fällandesamt, stannasjök- dom, skola, tjänst, öf- vetsamt)	Född		Födelseort (församling i län eller i stad).	Väktarens eller barnens tecken	Gilt år, dag och månad.	Äktling, saka eller frånstid år, dag och månad.	Inblyttad eller överförd	Från förs. i län eller stad eller uppdrag i församlingsbok eller boken över öfverflytta.	År, dag och månad.
		år	dag och mån.							
12										
13	Nilsson, Nils Trilof, Adam c. p. hvar med handläkare		95	4/12	Valla, S. l.	v	19 25/2		Toby, H. l.	
	h. Karin Maria f. Jerlov		95	29/6	Uvalaf,	v	19 25/2		Karum, A. 31/11	
15	J. Eva Lovén		33	28/10	O. F.					

Församlingsboken i Oscar Fredriks församling, Göteborg

Något återlämnande av honoraret blev det inte vidare tal om och min fars uppkok togs delvis in i antologien "Vers på växel och andra bankhistorier". Boken dedicerades till min fader på följande sätt: "Till Clemman denna skattefria bankbok. Med ett hjärtligt tack för värdefullt bidrag till den samma från gamle vännen Piraten. Malmö 1.IV.64".

Antologien samlades och utgavs på uppdrag av Skandinaviska Banken av Fritiof Nilsson Piraten med teckningar av Stig Claesson och omfattar 15 uppsatser, varav majoriteten författades av Piraten. Uppsatsen "Malmö Diskont och dess fall" inleds: I Gustaf Clemenssons Malmö Stads Histo-

ria (Malmö 1914) finner man en i sin saktighet och koncentration mönstergill framställning av ekonomiska förhållanden, av handels- och näringslivets tillstånd och utveckling i Malmö under tiden från 1700-talets slut t o m de första decennierna av nittonde seklet. I uppsatsen citerar Piraten inledningsvis Clemensson och övergår sedan till att referera de av Clemensson anlitade källorna.

Att av en av svensk litteraturs största stilister få ovanstående positiva omdöme om sin licentiatavhandling måste ha känts hedrande för en fackhistoriker och ämbetsman.

Nu är den här - DVD-skivan Sveriges dödbok 1901 - 2009

Denna utgåva från Sveriges Släktforskarförbund är kompletterad med ca 2,5 miljoner avlidna perioden 1901-1946, vilket innebär att ca 70 % av samtliga döda under de åren är registrerade.

Från 1947 och framåt till och med 2009 ingår samtliga avlidna. För åren 2007-2009 har tillkommit 272.000 sedan förra utgåvan av Sveriges dödbok.

Totalt finner man nu i denna nya DVD 7 880 000 avlidna!

**DVD-skivan köper man lämpligen av
GöteborgsRegionens Släktforskare,
pris för medlem 525.- kr, ej medlem 625.- kr.**

Släkt- och hembygdsforskning

Nu kopplas släktforskning och hembygdsforskning samman på Internet!

Genlines satsning på databasen Bygdeband gör det möjligt för släktforskare att enkelt hitta material om de platser där släkten bott. I dagsläget arbetar mer än 280 hembygdsföreningar med att digitalisera material om platser och personer. Materialet blir sedan tillgängligt i Bygdebandsdelen på Familjeband.se. Den som har abonnemang hos Genline kan snabbt hitta information om platser via en direkt koppling mellan Genline FamilyFinder och Bygdebandsdelen i Familjeband.

Besök www.genline.se för mer information!

**HITTA DINA
RÖTTER
PÅ INTERNET**

Beställ på www.genline.se

GENLINE.SE

Välkommen som medlem i SVERIGEKONTAKT och dess lokalförening i Göteborg

- * *du får resa i vårt och främmande land*
- * *du får lyssna till trevliga föredrag*
- * *du får vara med och stötta svenska språket och svensk kultur i utlandet*
- * *du får uppleva trevlig gemenskap*
- * *du får vår tidning 4 ggr per år*

*Betala in din medlemsavgift 150:- kr på plusgiro 40580-3
Informera dig på hemsidan www.sverigekontakt.se*

Lilla Edets Skolbok

Statsmakten i Sverige var bekymrad över Kristendomens förfall i landet, som man tyckte sig se på många orter och som kom till uttryck i de brottmål som tillställdes Kungl. Maj:t. I ett kungligt brev den 19 febr. 1768 från Adolf Fredrik uppmanas landshövdingarna och domkapiteln att inkomma med förslag hur den kristna skolorningen av allmogens barn ska kunna förbättras. Möjligheterna bör tas till vara att bygga särskilda skolhus och anställa skolmästare för undervisningen av barnen, framhålls i brevet.

Det kungliga brevet låg som en viktig grund när de fem socknarna i Rommele pastorat den 26 juni samma år samlades till allmän sockenstämma i Fors kyrka. Förslaget att bygga en för hela pastoratet gemensam skola mötte dock på invändningar från företrädare för Fuxerna socken (med Lilla Edet som huvudort), men invändningarna var av en positiv art. Kommissarien Hallberg med flera framförde att Fuxerna behövde en egen skola och skolmästare beroende på socknens avlägsna belägenhet och dess många barn. Till protokollet har också fogats att skolfrågan borde tas upp med sågbruksägarna i Lilla Edet, då deras arbetares barn var lika flertaliga som hela den övriga socknens.

Halvannat år senare hade frågan fått sin positiva lösning. Kyrkoherden Hans Giädda kunde vid sockenstämman i Fuxerna den 11 mars 1770 rapportera att intressenterna i Lilla Edets många sågverk hade beslutat att stödja inrättandet av en skola. Intressenterna hade på sitt möte i Göteborg kommit överens om att tillskjuta 100 daler kopparmynt per år och per sågverk, tillsammans 800 daler kopparmynt.

Detalj från oljemålning av Johan Julius Ringdahl, Nordiska Museet.

Förslaget på sockenstämman blev att socknens övriga invånare skulle bidra till skolan med en kappe råg (1 kappe = 4,6 liter) och en kappe korn av varje fjärdedels hemman. Herrskapet, övriga ståndspersoner och några av allmogen stödde förslaget, men skiljaktigheter och motstånd framkom också och frågan fick avgöras genom votering. I omröstningen, där varje mantal jord berättigade till en röst, utföll flertalet till förmån för att skolan skulle inrättas och bekostas på föreslaget sätt. Som ett tillägg till beslutet fastställdes att skolan skulle vara öppen för alla barn i socknen, såväl hemmansbrukares som fattigas barn, oavsett att de senare inte bidrog till bekostandet av skolan.

Immanuel Haeger (senare kyrkoherde i Kungälv) blev socknens förste skolmästare. I Rommele kyrkoarkiv (vol. KIV:1) finns en odaterad handling som beskriver grunderna för skolan i Lilla Edet, och som sannolikt är författad av Immanuel Haeger.

Där sägs att läseterminen skulle börja den 11 eller 12 januari och fortsätta alla vardagar till samma tid i december. Något längre lov under skolåret omtalas inte, men skolmästaren hade tillåtelse att upphöra med skolarbetet någon vecka om han blev upptagen med andra angelägenheter. Läsningen skulle från Mikaeldagen (den 29 sept.) till påsk börja klockan åtta på morgonen och fortsätta till klockan tolv, börja igen en timme senare och fortsätta till klockan fyra på eftermiddagen. Under resten av året började skoldagen klockan sju och framflyttades även i övrigt en timme. Skolarbetet skulle dagligen inledas med bön och sång, varefter skolmästaren läste och förklarade ett kapitel ur bibeln. Om middagen sjöngs en psalmsvers och om aftonen slutades på samma sätt som om morgonen. Måndagars och tisdagars förmiddag var avsatta för innan- och utanläsning för

samtliga barn. Om eftermiddagen samma dagar skulle barnen som anmält sig till detta, undervisas i räknande och skrivande, medan de övriga fortsatte på samma sätt som om förmiddagen.

Onsdagarna omfattade en mer ingående bibelförklaring, repetition av tidigare dagars läsning och fördjupad genomgång av katekesen. Torsdagar, fredagar och lördagar fortsatte arbetet på samma sätt som de föregående dagarna, men med avvikelsen att skolmästaren på lördagarna skulle läsa och förklara den följande söndagens evangelium och gudstjänst.

Kyrkoherden skulle två gånger om året hålla examen i skolan, dels till midsommar och dels till jul. Det sägs också att "en öm och waksam kyrkoherde" säkerligen skulle utnyttja andra tillfällen till samtal och för-

*För ett Vackrare Hem ,
besök
vårt Konstgalleri*

GALLERI SCANDINAVIA

*Galleri Scandinavia, Berzeliigatan 14, Göteborg
Tel. 031 - 16 93 01*

Familjen Lindblom

Redogörelse: Wenn in församling till undervisning vid
 Lilla Edets Scholae, till den ansettliga vid Maji 1776
 af Informatorn och Skolläraren Pet. F. Forsander.

År	År	Person	Ämne	Ålder	Skola	Öfver
1770	1770	Jonas Kernansson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1770	02 02	Nils Sweningsson	Latinsk Catech.	7	Edet	Forsander
1770	- -	Carl Johansson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1772	02 02	Borta Olofsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	6	Edet	Forsander
1772	02	Magdalena Olofsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	6	Edet	Forsander
1773	02 02	Erik Knut. Hallberg	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1773	02	Jean Ol. Hallberg	Latinsk Catech. Nya wars of riket	6	Edet	Forsander
1773	02	Kersti Ekberg	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1773	02	Jonas Klafström	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1773	02 02	Anders Gunnarsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	6	Edet	Forsander
1774	Apr 02	Anna Asicadotter	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1775	02 02	Borta Olofsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1775	02	Fingebor Olofsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1775	02	Petter Storkman	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1776	02 02	Anna Cath. Anders	Latinsk Catech. Nya wars of riket	6	Edet	Forsander
1776	02	Anna Lennegård	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1776	02	Olof Martinsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	7	Edet	Forsander
1776	Maj 02	Anna Cath. Nilsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1776	02	Helena Sweningsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1776	02	Petter Sweningsson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander
1776	02	Peders Andersson	Latinsk Catech. Nya wars of riket	8	Edet	Forsander

Sida ur "Lilla Edets Scholae Bok". Skollärare Petrus (Petter) Forsander har här fört in
 de elever som var aktuella vid hans tillträde 1776. Rommele kyrkoarkiv, vol. KIV:1.

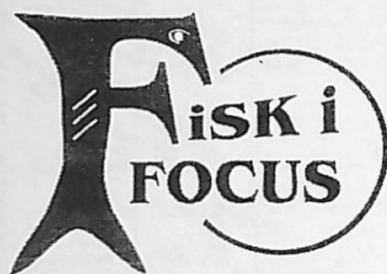
hör för att uppmuntra barnen och gynna ändamålet med skolan.

Alla barn som bevistade undervisningen fördes in i "Lilla Edets Scholae Bok", som finns bevarad i Rommene kyrkoarkiv (vol. KIV:1) och omfattar tiden 1770-1823. Här finns uppgifter om elevernas ålder vid inskrivningen, deras hemvist och deras faders yrke. I maj 1776 tillträder skolans andre skolmästare Petrus (Petter) J. Forssander, bondson från Forshems socken i Västergötland, prästvigd 1775 efter studier i Uppsala och tillika extra ordinarie bataljonspredikant vid Bohusläns dragoner. Han gör även noteringar om elevernas skolämnen och deras förkovran i skolboken.

Petter Forssanders tillträde, då han för in samtliga aktuella elever i skolboken, ger en möjlighet att beräkna ungefär hur stor an-

del av socknens barn som gick i skolan. Sammantaget var 33 barn inskrivna i skolan under detta år, varav 26 hade sin hemvist i Fuxerna socken. En bearbetning av de befolkningsstatistiska tabellerna ger besked om att det vid denna tid fanns ca 55 barn i socknen i åldern sex till tio år. I runda tal hälften av barnen i skolåldern skulle alltså ha bevistat undervisningen. Åldern för barnen vid inskrivningen i skolan varierade dock, flertalet var mellan sex och tio år gamla, men även äldre elever finns inskrivna. De 33 skolbarnen fördelade sig på 20 pojkar och 13 flickor. Andelen av socknens pojkar som gick i skolan var alltså betydligt högre än motsvarande för flickorna.

Under Petter Forssanders tid som skolmästare tillkommer också elever vid skolan som skiljer sig från den övriga barnaska-

ÖPPETTIDER

Tis - Ons 8 - 19

Tors - Fre 8 - 20

Lördag 8 - 18

Söndag 12 - 18

Välkomna!

*Fokus på kvalitet
- vår idé!*

FOCUS
köpcentrum
031 - 703 05 25

ran, där det stora flertalet hade sin hemvist i Lilla Edet och många hade fäder som arbetade vid något av sågverken. Under åren 1776-79 inskrivs vid skolan följande adliga barn: Jacob Otto och Johan Magnus von Döbeln, Georg Gustaf och Henning Ulric von Köhler, Johan Theodor Gripenstedt och Carl Brummer. Dessa barn av prominenta familjer hade sin hemvist på andra håll i Västsverige och hade av allt att döma kommit till Lilla Edet just för att ta del av Petter Forsanders undervisning. Exempelvis hade Johan Theodor Gripenstedt sitt hem på Gräfsnäs slott norr om Alingsås, där han också senare blev slottsherre.

Även andra elever från högre samhällsskikt, förutom de adliga barnen, kommer till Lilla Edets skola under Petter Forsanders tid som skolmästare. Flera av dessa hade också sin hemvist på orter utanför Fuxerna församling. Barnen från "finare" familjer var äldre än flertalet övriga elever och läste också annorlunda ämnen. I skolboken finns noterat att dessa barn fick undervisning i franska, tyska, latin, matematik, historia och geografi.

I Lilla Edets skola kom alltså enligt detta

att bedrivas en kombination av lärdomsskola och folkundervisning, under samma tak och med en och samma skolmästare. En okonventionell lösning på skolfrågan, som kanske också kan ses som ett tecken på bristande tillgång på utbildade lärare och skolor på olika nivåer.

Hur skolarbetet rent praktiskt var organiserat med de helt olika elevgrupperna framgår inte av de bevarade handlingarna. Skolhuset var inte alltför stort i förhållande till antalet elever. En enkel skiss bland arkivhandlingarna visar att skolsalen var tolv alnar i kvadrat (drygt 7 meter) och att huset i övrigt rymde tre mindre rum för skolmästarens bostad.

En möjlighet är förstås att åtminstone en del av eleverna från "finare" familjer endast mera formellt var inskrivna i skolan. De var kanske inkvarterade i trakten hos släktingar eller

vänner till familjen och fick där sin undervisning i hemmiljö av Petter Forsander. Av husförhörslängden för Fuxerna upprättad 1781 (vol. AI:1) framgår dock att den ovan nämnde Carl Brummer tillsammans med två andra elever finns boende hemma hos Petter Forsander själv (som vid denna

En informator bedriver privatundervisning med en elev på 1700-talet.

Ur "En ny ABC-bok", Stockholm 1758.
Kungl. Biblioteket.

tid ännu inte hade ingått äktenskap).

Undervisningen i Lilla Edet av de utifrån kommande barnen, kan tolkas som att Petter Forssander snart efter sin prästexamen hade uppnått ett betydande anseende som pedagog. I alla händelser måste någon omständighet ha funnits som fick dessa föräldrar att skicka sina barn till Lilla Edet, hellre än till någon av landets större städer och hellre än att anställa en informator i hemmet. Sett från Petter Forssanders synvinkel gav sannolikt undervisningen av barnen från dessa familjer inte enbart mer kvalificerade arbetsuppgifter och statusmässiga fördelar, utan också välbehövliga extrainkomster. Ett bevarat brev där Petter Forssander utber sig om ytterligare tilldelning av ved från sågbruksägarna i Lilla Edet, visar att levnadsförhållandena i skolhuset inte var alltför vidlyftiga.

Petter Forssander avlider i Lilla Edet 1790 och efterlämnade sin änka och fyra barn. Lilla Edets skola var ett tidigt resultat av de initiativ i undervisningsfrågan som skedde under denna period. Den för hela landet giltiga folkskolestadgan skulle dröja till 1842 och uppbyggnaden av ett heltäckande nät av folkskolor tog sedan avsevärd tid.

Arkivmaterial på Landsarkivet i Göteborg:

- Fuxerna kyrkoarkiv. Husförhörlängd 1781, vol. AI:1.
- Fuxerna kyrkoarkiv. Redogörelser för folkmängden (statistiska tabeller), vol. GI:1.
- Rommele kyrkoarkiv. Skolrådets protokoll och handlingar, vol. KIV:1.
- Rommele kyrkoarkiv. Sockenstämmas protokoll och handlingar, vol. KI:1.

Litteratur:

- Hollman, Ernst: Flundre härad, 2 vol. 1938-39.
- Kring Göta älv: Studier i en dalgång, 1993.
- Nilsson, Arne: Gamla Lilla Edet: en inventering av bebyggelsen och dess invånare, 1983.
- Richardson, Gunnar: Svensk utbildningshistoria: Skola och samhälle förr och nu, 7:e uppl., 2004. □□□□

Publicerat som

DOKUMENTET Nr 3 : 2006

Landsarkivet i Göteborg

Text och research: Per Forsberg.

Nu är den här -

Sveriges befolkning 1880

Denna skiva är en databas innehållande uppgifter om alla personer som var skrivna i Sverige i slutet av 1880, nästan 4,6 miljoner människor.

Uppgifterna kommer från Statistiska centralbyråns avskrifter av kyrkans husförhörlängder för den tiden. Det som redovisas är namn, boendeort och församling, födelseår och födelseförsamling, yrke samt hushållstillhörighet.

Obs. att den som anges som Far eller Mor därmed inte nödvändigtvis är den genetiska föräldern.

Säljes av Sveriges Släktforskarförbund

Ett välkänt varumärke från Fabriken Tomten

Den 15 april 1901 registrerades en anmälan i Göteborg- och Bohusläns länsstyrelses handelsregister: "Alexander Lagerman junior i Göteborg ämnar här i staden idka fabriksrörelse för tillverkning av kemiskt tekniska artiklar jämte deras försäljning under firma Fabriken Tomten Alex. Lagerman J:r".

Alexander Lagerman junior var son till en framgångsrik fabrikör i Jönköping och hade vistats ett flertal läroår i Amerika innan han, 1897, grundade en fabrik i hemstaden, som bl.a. tillverkade krafttvål. 1901 flyttades verksamheten till Göteborg och fabriken i Jönköping minskades ner till en filial. Fabriken Tomten startade sin verksamhet i den gamla artillerikasernen vid Kungsgatan, men flyttades något år senare till Roslundens fabriksområde.

Fabriken Tomten tillverkade egna produkter men importerade även diverse varor från utlandet. Verksamheten indelades och marknadsfördes under tre huvudavdelningar som alla i huvudsak vände sig till enskilda hushållet.

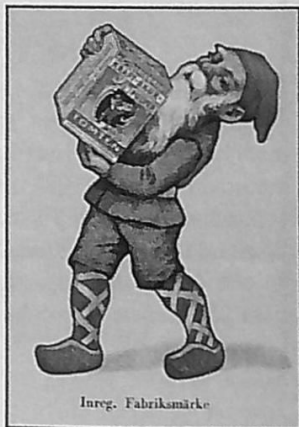
Hushållsavdelningen saluförde det egentillverkade Tomtens Kraftskurpulver för bl.a. kokkärl och golv, vilket åstadkom "hvita vackra golf", samt Tomtens Kraftskurtvål och Tvättpulver, som f.ö. tilldelades en utmärkelse vid världsutställningen i Paris. Andra produkter var Tomtens Kopparputs, Tomtens Aluminiumputs samt "Destroyer",

ett medel mot ohyra och mal. Samtliga produkter var märkta med fabriken logo, en bärande tomt med långt skägg, iklädd träskor och röd luva.

Hälso- och parfymavdelningen marknadsförde "Shampoo Water", ett medel för håret, och diverse parfymers samt cologner i olika fantasifullda förpackningar, bl.a. "Fantasiparfym", "Drake" och "Kines". Tandkrämen "Hvita Tand", som man skulle borsta tänderna med minst två gånger om dagen, fanns i sortimentet liksom olika tvålar, t.ex. "Elfenbenstvål", "Tomtetvål" och "Trolltvål".

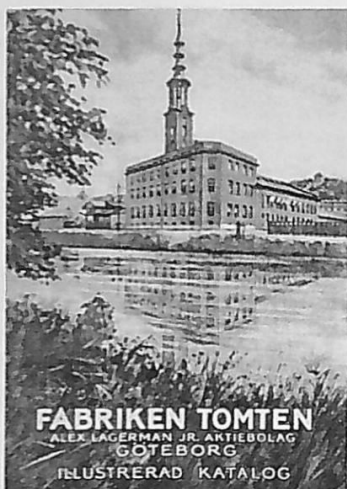
Delikatessavdelningen vände sig till alla husmödrar och skulle, enl. reklamen "underlätta för husmödrars matlagning". Fabriken Tomten sålde bakpulver, senap, ättika samt importerade olika fruktextrakt som kunde användas till bl.a. efterrättspudringar.

Vid sidan av sina produkter gav Tomtens Fabriker ut små almanacksliknande skrifter som gick under benämningen "Tomtens praktiska bok". Den innehöll, precis som almanackan, en lång rad praktiska råd för hemmet samt annan allmän informa-

tion.. Där fanns ett flertal bak- och matlag-
ningsrecept. Här ingick tips och råd om
hygien, fläckborttagning, första hjälpen
vid olycksfall, behandling av sjukdomar,
råd vid grönsaksinläggning, recept på go-
dis m.m.

Inom några år utökades verksamheten.
1906 anmälde Alexander Lagerman junior
till handelsregistret att han ämnade öppna
nya tomtfabriker i Stockholm, Norrkö-
ping och Sundsvall.

*Fabriken Tomten vid Ågatan 24 på
Gårda i Göteborg.*

1911 ombildades företaget till bolag
"Fabriken Tomten Alex Lagerman Jr AB"
med ingenjör Erik Magnus som verkstäl-
lande direktör. Enligt Göteborgs adress-
och industrikalender för samma år hade nu
fabriken installerats i Gårda vid Mölndals-
ån och Alexander Lagerman junior bodde
själv på adressen Tomteberget i Lerum.

Andra kända produkter från Fabriken
Tomten är tomtebliss och det flytande

putsmedlet "Häxan". Den mest berömda
produkten är kanske ändå Tomtens kraft-
skurpulver "Tomteskur", som t.o.m. tilläg-
nades en vals:

Tomtens skurpulver-vals *av Sten Bergkvist.*

Lilla Lisa i sitt kök
rustar till ett värre stök
suckar bittida och sent:
aldrig får man rent.
Från sitt allra sista golv
trött hon somnar då
men när klockan slagit tolv
knacker "Tomten" på.

Röda tomteluvor små
tittar fram ur varje vrå
och på högsta "Tomtens vink"
fejas i en blink
"Skura, skura i ett sträck,
natten är så kort,
skura tills varenda fläck
vi har trollat bort".

Nästa morgon Lisas fru
säger: "Kära Lisa, du
är minsan en riktig skatt

som gjort fint i natt".
Lisa rodnar sött och skär
och hon ler igen
ty hon vet att "Tomten" är
hennes bästa vän.

År 1935 köptes Fabriken Tomten upp av företaget Kema. 1942 flyttades verksamheten till Barnängens Tekniska fabriker i Stockholm.

Handlingar angående Fabriken Tomten finns i ingenjör Erik Magnus, den förste verkställande direktörens, släktsamling, Privatarkiv A 572, volymerna 3 och 4. Här finns diverse tidningsurklipp, bl.a. från ett år då det infördes en s.k. Tomtelimerick varje vecka. Här finns också noterna till Tomtens skurpulvervals, olika exempel av Tomtens praktiska bok samt diverse reklamtryck.

Tomtelimerick av Fru Sally Winge i Uddevalla:

En farbror i Saltsjöbaden
blev så finhyllt och mjäll i fasaden
då han gjort toalett
med en crème "Silhouette",
att han antogs till praktikant i staden.

Källor:

*Erik Magnus släktsamling Privatarkiv
A 572*

*Aktieägarens uppslagsbok, 1928-1951
Sveriges handel och industri i ord och bild,
Göteborg avd. 1, 1903.*

*Från DOKUMENTET Nr 2-2001
utgivet av Landsarkivet i Göteborg .*

*Text och research:
Karin Edvall & Lars Holm.*

Bläck och Toner

för din Skrivare

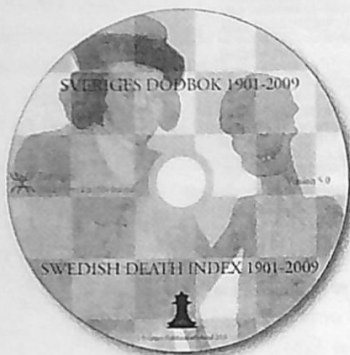
Original, Pirat och Återfyllda

pappershornan.se

Aschebergsgatan 40 031-204206

Rötterbokhandeln

Nu är den här - Sveriges dödbok 1900-2009

Nu finns *Sveriges dödbok nr 5* med material från 1901-2009 i Rötterbokhandeln.

Denna utgåva är kompletterad med 2,5 miljoner avlidna för perioden 1901-1946, som frivilliga medarbetare har registrerat i projektet *Namn åt de döda*, vilket innebär att ca 70% av samtliga döda under de åren ingår. Från 1947 och framåt ingår alla döda. För åren 2007-2009 har tillkommit 272.000 avlidna sedan förra utgåvan.

Totalt innehåller denna DVD 7.880.000 poster varav det även kan förekomma enstaka poster 1895-1901.

Medlemspris 525 kr, ej medlem 625 kr.

I Rötterbokhandeln finns flera läro- och handböcker, också för dig som redan kommit en bit på väg. Senaste produkten är en handbok i emigrantforskning. Fler handböcker är på väg.

Varje släktforskare träffar förr eller senare på ett okänt uttryck. I våra ordböcker hittar du svaret.

Sedan 1989 har *Släktforskarnas Årsbok* varit en höjdpunkt varje sommar. Spännande historier blandas med lärorika berättelser i varje årsbok. Några årgångar är slutsålda.

I Rötterbokhandeln hittar du också ett stort antal skivor som du behöver i din släktforskning.

Enklast handlar du direkt i Rötterbokhandeln på Internet <http://genealogi.netrix.se>
Det går också bra att ta kontakt med Sveriges Släktforskarförbunds kansli
Frakt och expeditionskostnad tillkommer.

Sveriges
Släktforskarförbund

Anderstorsvägen 16, 171 54 Solna, tel 08-440 75 50, info@genealogi.se, www.genealogi.se

Beställningar

från GöteborgsRegionens Släktforskare

kan göras per telefon: 031- 13 12 26, tisdag och torsdag

kl. 10 - 14, eller

med brev: Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg.

E-post g.r.s@telia.com

Beställningar hämtas på expeditionen under tider som ovan.

Vid brevfrösendelser tillkommer porto och emballage.

Västanbladet, lösnummer	20.-	kr
Antavla, blankett	20.-	
GRS - Göteborgs-Emigranten:		
Välkommen till släkt- och emigrantforskning	20.-	
CD Ulrika Kullgrens Stamträd	150.-	(medl.pris 50.-)
CD 41 Handskrifter 2005	230.-	
CD Göteborgs Domkyrkoförsamlings kyrkobok 1669-1671	150.-	(medl.pris 50.-)
CD Databasen Emigranten 2006 Populär	350.-	(medl.pris 300.-)
CD Sveriges dödbok 1901-2009	625.-	(medl.pris 525.-)
CD Sveriges befolkning 1890	595.-	(medl.pris 495.-)
CD Sveriges befolkning 1900	640.-	(medl.pris 560.-)
CD Sveriges befolkning 1970	595.-	(medl.pris 495.-)
CD Sveriges befolkning 1980	595.-	(medl.pris 495.-)
CD Begravda i Sverige	595.-	(medl.pris 495.-)
Andersson-Clemensson: Börja släktforska	225.-	(medl.pris 190.-)
Andersson-Clemensson: Släktforska steg för steg 2005	250.-	
Andersson-Clemensson: Släktforska vidare	300.-	
Andersson-Clemensson: Your Swedish Roots	250.-	
Göteborgs-Emigranten del 1,2,3,4 och 5: à 50.- kr ,		
del 6: och del 7 à 100.-	samtliga	350.-
Löf: 'Göteborgs Fotografer'	200.-	
Göteborgskarta år 1883. Format A3. Färg, terr. församlingar	100.-	(medl.pris 50.-)
Göteborgskarta år 1807. Format A 3. Svart/vit, roteindelning	100.-	(medl.pris 50.-)
Göteborgskarta med förstäder år 1885. Format A 3. Färg.	100.-	(medl.pris 50.-)
Rosvall / Hultman: Emigrantforskning	215.-	(medl.pris 195.-)
Ryberg: Västgötaminnen i ord och bild	200.-	(medl.pris 180.-)

Medlemspris gäller för 1 ex.

Göteborgs stifts Herdaminne

Grunden till Göteborgs stifts herdaminne lades redan 1835 av bröderna Sven Peter och Justus Gustaf Bexell, och 1878-1885 publicerades Carl Wilhelm Skarstedts herdaminne, vilket utkom i förkortad upplaga 1948. 1934 utsågs en historiekommitté under ledning av Anders B. Block och till arbetet engagerades så småningom stadsarkivarien i Borås och landsarkivarien i Göteborg. Fart fick projektet först då en arbetsgrupp bestående av professor Anders Jarlert, arkivarien Bengt O.T. Sjögren och arkivassistenten Ann-Britt Johansson tillsatts år 2000. Det nya herdaminnet skulle omfatta tiden 1620 till 1999. Forskningsarbetet skulle utföras av Sjögren och Johansson medan biografierna skulle författas av Jarlert.

Nu har alltså första bandet (498 sidor) kommit ut, vari behandlas Domprosteriets kontrakt, dvs i stort församlingarna inom Göteborgs stadskärna. Forskningsarbetet har bedrivits på djupet och har delvis underlättats av de vid landsarkivet upprättade personregistren, särskilt registret över släktnamn i kyrkobokföringen före 1801. Man har härigenom förmått rätta tidigare uppgifter och fördjupa kunskaperna. Man har utvidgat kretsen av familjemedlemmar i biografierna. Prästernas äktenskap och barn har angetts, men för barnen endast döttrarnas äktenskap och detta därför att det så är kutym inom herdaminnelitteraturen. Endast i herdaminnet för Lund har man följt upp sönernas äktenskap. Att genomföra denna forskning för Göteborg skulle vara oerhört tidskrävande och försena hela arbetets utgivning. En motivering är att kvinnornas äktenskap måste medtagas, eftersom de annars inte går

att söka då man inte vet deras giftasnamn.

Biografierna är synnerligen omfattande och välskrivna. Gamla formuleringar samsas med

moderna vändningar. Skarstedts episoder och "kött på benen" har bevarats tillsammans med nya forskningsresultat. Biografierna är väldokumenterade och källhänvisningarna är mångfaldiga. För varje präst finns en omfattande bibliografi med genomgång av böcker, större artiklar, recensioner och betraktelser. Litteraturförteckningen är omfattande. Naturligtvis föreligger ett prästregister. Förhoppningsvis planerar man ett totalt namnregister för verket att publiceras vid arbetets avslutande. Helt klart kommer herdaminnet att utgöra en värdefull källa för västsvensk släktforskning och stiftet är att gratulera till en fullödlig produkt.

Per Clemensson

Göteborgs stifts Herdaminne 1620-1999.

I. Domprosteriets kontrakt

av professor Anders Jarlert i samarbete med f.d. arkivarie Bengt O.T. Sjögren och f.d. l.arkivassistent Ann-Britt Johansson.

Tre Böcker Förlag AB & Göteborgs stiftshistoriska sällskap, 2010.

*Isaac Béen (1888-1962)
kyrkoherde o. hovpredikant*

Hur göteborgarna flyttade under 1900-talet

av Ewert Arwidsson

För många släktforskare kan det vara svårt att finna hur släktingarna har flyttat omkring i Göteborg under 1900-talet. Flertalet in- och utflyttningslängder i kyrkoarkiven är ännu inte tillgängliga vare sig på Internet eller i forskardatorerna på Landsarkiven. Det finns emellertid en ganska okänd kompletterande informationskälla i Göteborg, som täcker denna brist. Mantalskontoret förde nämligen 1916-1967 en folkbokföring parallellt med den kyrkliga. Denna fördes som ett kortregister uppdelat på män och kvinnor. Varje invånare fick ett kort, som fördes över honom eller henne vid flyttning inom eller mellan församlingarna. Vid utflyttning ur staden eller vid dödsfall flyttades korten över till passiva register. Efter 1967 övergick Mantalskontoret till ett datorbaserat register.

Arkiv: Göteborgs Mantalskontors arkiv

Referenskod: SE/GLA/12296

Serie: C IV aa Göteborgs stads centralregister: män, avlidna och utflyttade

C IV ab Göteborgs stads centralregister: män, aktuella 1967

C IV ba Göteborgs stads centralregister: kvinnor, avlidna och utflyttade

C IV bb Göteborgs stads centralregister: kvinnor, aktuella 1967

Tänk på namnens stavning. Indexkorten är sorterade enligt "soundex" eller ljudmetoden: till exempel är Jungberg och Ljungberg förda under bokstaven J; Schånberg återfinns under Skånberg; Carlsson under Karlsson; o s v

På indexkorten kan man för åren 1916-1967 följa hur en person flyttade mellan och inom församlingar och stadsdelar samt in eller ut ur staden. Se exempel nedan. Översättning av adresserna till gatuadresser sker enklast genom att söka i adresskalenderna. Korten är nu digitaliserade, men då de omfattas av personuppgiftslagen (PuL), kan de inte sökas via SVAR:s öppna Internettjänst. De kan dock studeras i Landsarkivens forskardatorer bland annat på Geijersgatan och Polstjärnegatan i Göteborg. Förhandlingar pågår om att göra materialet tillgängligt på det öppna nätet.

Exempel på indexkort visas på nästa uppslag

Källor och litteratur:

Landsarkivet i Göteborg: Göteborgs Mantalskontors arkiv.

Per Clemensson: Personlängder för Göteborg, Att släktforska i Göteborg Del 8, Västanbladet nr 1, 2009. - Finns i GRS bibliotek.

Förteckning över av Magistraten den 15 juni 1923 fastställda beteckningar å byggnadskvarter och tomter inom Göteborgs Stad, Göteborg.

- Finns att läsa i GRS bibliotek.

Göteborgs Adress- & Industri-Kalender.

- Finns att läsa i Landsarkivets bibliotek.

Ahlberg,

Harry Julius

dykare

född d. 10/8 1907

För-saml.	Bostad						Död	Anmärkning
	år	mån.	dag	stadsdel	kvarter	nr		
D	1930	jan	24	I	53	Residentst	7	
C	1930	dec	23	IV	9	Brännhyrka	8	
D	1933	-11-	8	I	37	Masörmen	3	
Ö	1934	nov	2	XLV	22	Glämsan	9	
-11-	1939	-11-	27	-11-	3	Slänclan	3	
-11-	1943	dec	21	45	41	Jergesgaf 26	1	
Här	1958	aug	18	42-37	13	Rödningssg	7B (Ö)	
11	1964	10	23	46:107	1	Zackrissonsg	8G (Ö)	

Hennes make dykaren **Harry Julius Ahlberg** föddes den 10/8 1907. Han flyttar 1930 in i Domkyrkoförsamlingen [D], stadsdel I [1 – Inom Vallgraven] och samma år vidare till Kristine församling [C] stadsdel IV [4 – Stampen]. 1933 flyttar han åter till Domkyrkoförsamlingen [D], stadsdel I. 1934 bosätter han sig i Örgryte församling [Ö], stadsdel XLV [45 – Lunden], och 1939 samt 1943 flyttning till andra adresser inom samma stadsdel. I samband med den sista flytten inom Lunden och därefter är gatuadressen inskriven. 1958 flyttar han till Härlanda församling, stadsdel 42 [Bagaregården] och 1964 inom församlingen till stadsdel 46 [Källtorp]. 1967 upphör den manuella registreringen.

mer). Det var den tidens sätt att sprida information om stort och smått. Man hittar vidare dagstidningar från många orter i landet åren fram till ca 1918.

Man kan fritextsöka på vad som helst, vanligen namn, orter, socknar eller yrken. Antalet träffar kan begränsas genom att välja ett tidningsnamn och årtal.

Sökningen ger ögonblicklig träff på alla ställen där det sökta ordet finns, med uppgift om tidningsnamn, datum och sidnummer samt en miniatyr av tidnings-sidan till vänster. Genom att klicka på bilden görs den större och fullt läsbar efter en uppladdningstid. Utskrift kan ske av den bild man tittar på: högerklicka / skriv ut.

Joel Holger

Har som afslutas afsoni mittas lofden, migon af
migon migten förförst; men den som Gudens sigden
och guldien sig min den liden, den var mig migden
och förförst sig på guldien migden

Sigden var mig i migden, Gudens
i liden, migten, migten migten förförst, migten
som Gud den mig, migten förförst mig den sigden
migten förförst mig den sigden; Gud den migden
och migden migden.

Ny läsövning. De senaste övningarna har bedömts av läsekreten som alltför svåra. Därför återgår jag till mer lättläst handskrift: utdrag ur Carl Beckman, Grunderna till Skrifkonsten, Stockholm MDCCXCIV. Tag fram ditt alfabet och lägg det bredvid dig när du läser texten. Skicka in din lösning till mig, adress på sid 2. Vid sex eller fler deltagare kommer bokpris att delas ut.

Per Clemensson

Facit till läsövning i nr 3 – 2010. Kjell Holmåker har sänt in en utmärkt renskrift, vilken jag godtar (dock slijck i stället för slijk). Dessutom har han påpekat feltolkningar i min lösning till nr 2: rad 3 begreepne i stället för begreepet och sista raden missnöye i stället för missnöyt. Vad skall jag skylla på ? Slarv, Ursäkt.

*le haar måst förmärckia, huru Justitien och rättsökiande Parter der ige-
nom komma till att lyda, att en dehl
så frijwilligen försittia de Terminer
under hwilcka dem till förklaringsh
något warder Communicerad, föruthan
det ock somblige uthi sådanne förklarings
inblanda åthskellige Måhl och äh-
rander, de der hwar till sine wisse ac-
ter särskilt komma borde; Altförden-
skull haar Kongl. Rätten slijck oreeda
till*

Hälsningar Per Clemensson

AVENYNS FOTKLINIK

Välkommen till en av de äldsta Fotklinikerna i Göteborg (etabl 1942) !

Vi erbjuder medicinsk fotvård, vårtfrysning, benvaxning, manikyr och fot/benmassage.

Vi i har även försäljning av presentkort och diverse produkter.
En fika och ett leende ingår alltid ! - Se våra fina omdömen på Eniro.se !

Jessica och Tove

Boka tid på tfn: 031- 16 92 87 - Geijersgatan 16, Göteborg

LANDET RUNT *ur olika medlemsblad*

Joel Holger redogör här kortfattat för ett urval läsvärda artiklar i andra föreningars medlemsblad.

G R S byter Västanbladet med omkr. 60 st andra föreningars tidningar och dessa finns tillgängliga att läsa i G R S bibliotek.

ALE Släktforum. Ale Släktforskarförening (Västergötland)

Nr 3/10. Verna Andersson, Varnhem, berättar om 'Claes Förbergs avrättning på Valle härads avrättningsplats vid Lötén år 1859'. Den 25-åriga bondsonen mördade (dränkte) sin fästmo, som väntade barn. Han blev dömd till halsuggning.

ANKNYTNINGEN. Nyköping-Oxelösunds Släktforskarför.

Nr 3/10. 'Okänd fader har blivit känd'. Kerstin Jonmyren sammanfattar Moa Martinssons liv och anor. Moas länge okända far anses nu vara drängen Teodor Andersson f. 1863 i Kristberg i Östergötland. Moas mor hette Kristina Schwartz. - Här anmäles att 'Svenska Släktkalendern 2010' nu har kommit ut.

ANROPET. StorStockholms Gen. Förening
Nr 2 maj 10. 'Stockholms stads tänkeböcker' finns nu tryckta i flera band, ända från år 1474. De senaste från 1602-1635. Alla med personregister. Tänkeböckerna motsvarar delvis landsbygdens domböcker, men innehåller även andra stadens angelägenheter, skriver Barbro Nordlöf. - Marianne Ljunggren sammanställer händelser i Sverige: 'Vad hände 10 april 1940?'

AN-SIKTET. Folkare Släktforskarför. (Dalarna)

Nr 2 Juni 10. Erland Bohlin berättar om 'Riksdagsmannaval i Örebro 1810'. Hur och varför man samlades i Örebro, hur de fyra stånden sammanträdde och hur de var sammansatta.

ANTYDA

Nr 2/10. 'Domböcker berättar - ovärderliga källor för släktforskaren' av Eva Klingberg.

Domboksmaterialet är mycket omfattande men register saknas i de flesta fall. Hur söker man? - 'Vår älskade soldat' skriver Björn Lippold. Det handlar om Indelningsverket, soldathustrur - en viktig del av försvaret samt soldattorpen. - 'Rasken - handledning om soldatforskning' lämnas av Elisabeth Leek.

Nr 5 Okt. 10. 'Bomärken berättar mer än du tror' skriver Hoff Sven Hedlund. Bomärken har förekommit över hela Europa, men för vår del tänker vi kanske mest på Dalarna. Bomärken har haft stor utbredning i Norden sedan medeltiden. De användes av bönder, köpmän, borgare, även av ståndspersoner. - Gästkrönikör i detta nummer är Per Clemensson, GRS ordförande, som skriver om 'en f d arkivaries funderingar'.

DALFOLK. Dalfolk, Släkt-, Hembygds- o. Emigrantforskarförening

Nr 3/10. Kersti o. Sune Björklöf berättar 'Om bröllop i Leksand'. Innehåller mycket intressanta uppgifter som t ex: 'Att finna varandra', 'Förlovning - trolovning och gåvor', 'Lysning, mallresning', 'Brudklädseln', 'Vigseln' och 'Bröllopfesten'.

DISKULOGEN. Föreningen DIS

Nr 89 Juni 10. 'Inrikes pass' var förr en nödvändighet. De utfärdades redan på Gustav Vasas tid men avskaffades 1860. Genealogiska Föreningen GF påbörjar nu avfotografering av passjournalerna från 1812 inkl. namnregistrering av de resande. - Karl-Gunnar Arnborg skriver att 'Bouppreckningar - ett utmärkt underlag för släktforskning' och ger exempel från sin egen forskning.

Nr 90 Sept. 10. Numret har fylliga redogörelser från konferenser, stämma och utställning vid Släktforskarlagarna i Örebro. Även flera föredrag refereras: O'Regan: 'Beskriva färger för en

blind', Peter Sköld: 'Sápmi-Sameland', Bo Hazell: 'Resandefolket, från tattare till travellers', Mikael Eivergård: 'Människan i anstaltens arkiv', Thord Bylund: 'Skolmatriklar som hjälpmedel vid släktforskning', Salli Fanaei: 'Vad säger personuppgiftslagen?', Martin Dackling: 'Släktgårdarnas historia i Sverige' och Stefan Nilsson: 'I våra emigranternas spår'.

KALIXforskarNYTT. Kalixbygdens Forskar-förening (Norrbotten)

Nr 3 Sept. 10. Leif Larsson berättar om 'Brasilienemigrationen 1910'. 650 pers. från Kiruna, många gruvarbetare, utvandrade efter storstrejken 1909 till Brasilien. Resan gick över Hamburg och därefter stod Brasilianska staten för kostnaden. De röjde skog och försökte odla bl a potatis, men misslyckades ofta. Nästan alla återvände redan 1912 på svenska starnens bekostnad.

KGF-NYTT. Kronobergs Gen. Förening (Småland)

Nr 110 Sept. 10. 'Folkland - härad - socken - rote'. Gamla geografiska, politiska och juridiska begrepp förklaras av Aron Axelsson.

MIMERS BRUNN. Väteljusset, Vara.

Nr 3/10. Niclas Mossberg skriver om 'De hemliga markköpen i Angered och Bergum'. I början av 1960-talet hade Göteborgs kommun brist på byggbar mark för den bostadsproduktion som alla var överens om var nödvändig. Stadens ledande politiker Harry Hjärne (fp) och Torsten Henriksson (s) gick i spetsen för att köpa mark från socknar i stadens omgivning. Det hela genomfördes i all hemlighet, för att senare kunna införlivas i Göteborgs kommun. - 'Runor - inskrifter med den yngre futharken'. Anna-lena Gerdin berättar om den runskrift som började användas under vikingatiden på 800-talet. - Christina Ström berättar om 'Beda Hallberg - halländskan bakom majblomman'. Den lilla konstgjorda blomman började säljas 1907 för 10 öre till förmån för tbc-sjuka barn. Idag säljs den i Sverige, Norge, Finland och Estland med målet att bekämpa barnfattigdom.

Antikvariat *Genealogica*

Köper & Säljer

böcker för släktforskare & personhistoriker

Beställ katalog

E-post: katalog@genealogica.com

Telefon: 070 - 666 02 20

eller ta en titt online

www.genealogica.com

ROTPOSTEN. Jönköpingsbygdens Gen.För. Nr 2/10. Det nya Arkivhuset i Jönköping invigdes den 20 mars i år och lockade 1 500 intresserade. Här inryms Jönköpings stadsarkiv, Jönköpings stadshistoriska utställning, Jönköpings läns folkrörelsearkiv samt arkiv från Kultur Jönköpings kommun och Länsmuseum. Arkiv- och släktforskaralen har datorer mm för besökare. - 'Axel Johnson - Jönköpings främste' av Tomas Risbecker handlar om grundaren av Johnson-koncernen, född i Jönköping 1844.

RUNSLINGAN. Släktforsk. i Uppland

Nr 3/10. 'Vägledning till Fader okänd' lämnas av Reine Rydén, landsarkivarie i Uppsala. Flera lästips lämnas. - 'Prisomräknare från medeltid till nutid' finns gratis på webben. Den är konstruerad av fil.dr Rodney Edvinsson, Stockholms Univ. Man får reda på vad en äldre penningssumma motsvarar i nutida värde.

www.historia.se/indexprisjamforelse.html

- Rekommenderade förkortningar i släktforskningssammanhang samt länsbokstäverna i Sverige anges i numret.

SLÄKTBITEN. Forskarför. Släkt & Bygd
(Hälsingland)

Nr 3/10. 'StrandKristin födde 28 barn' skriver K-G Ohlsson. Något osäkeret i kyrkböckerna, men i vart fall 25 barn i samma äktenskap. StrandKristin levde 1881-1966 i Bollnästrakten. - 'Om barnhemsbarn och barnhusbarn'. 1787-89 utplacerades 352 barn från Stockholms barnhus i bondgårdar i Hälsingland, för att kvarstanna under sin uppväxttid. Men för många blev vistelsen livet ut, berättar Johan Olsson.

SLÄKTHISTORISKT FORUM. Sveriges Släktforskarförbund

Nr 3/10. 'Jordemor har blivit högutbildad' skriver Carina Elmäng. Ett mycket gammalt och självständigt yrke, dokumenterat sedan årtusenden tillbaka. Numera är både magister- och barnmorskeexamen obligatorisk, och yrket inkluderar även förebyggande vård, föräldrautbildning, kvinnors klimakteriebesvär och preventivmedelsrådgivning. - Släktband i radions P 1 startar nu för nionde säsongen, av Gunilla Nordlund. - Peter Pettersson anmäler en ny version 8 av släktforskarprogrammet Holger. - 'Barnhusbarn spreds över hela Sverige' från Allmänna Barnhuset i Stockholm. Det startades 1633 och bedrevs under olika adresser till 1908. Barn utan namngiven far eller mor lämnades in mot en avgift, och kunde sedan bli fosterbarn i nya familjer. En CD-skiva försäljes av Släktforskarförbundet.

SLÄKT-TRÄDET. Nordvärmlands Släktforskarförening

Juni 10. 'Torsby marknad' startade på 1860-talet och inträffar numera andra helgen i September med 70-80 marknadsstånd, berättar Hans Henriksson och Göte Olsson. - 'Årtal för släktforskare'. Ett stort antal händelser från år 1323 till... Erik Thorell fortsätter i nästa nummer.

UDDEVALLA-BLADET. Uddev. Släktforsk.

Nr 3/10. 'Sjömanshusarkiv' är en text saxad från en handledning i hur man forskar efter sjömän, utgiven av Sveriges Sjömanshusmuseum i

Uddevalla.

www.sjomanshusmuseum.org

VI SLÄKTFORSKARE. Strömstads Släktf.

Nr 28 Juni 10. Gösta Framme redogör för 'Kosterlotsar', lotssläkter för Syd- och Nordkoster från 1690-talet till början av 1800-talet. I många fall gick lotsyrket i arv från far till son. Lotsarna var hemmansägare och måste även ägna sig åt jordbruk och fiske.

VÄRMLANDS ANOR. Värmlands Släktforskarförening

Nr 2 Juni 10. En alltid välredigerad tidning med mångsidigt och läsvärt innehåll på 28 A4-sidor. - Jon Räftegård skriver om 'Släktforska i kommunala arkiv'. Här finns mängder att hitta om invånarnas levnad, t ex barna- och fattigvård, nykterhets- och hälsovård, skola och bostäder. Särskilt lyfter han fram barnavårdsmannaskapsakterna som från 1917 utreder faderskap, barnets uppfostran, hemförhållande och hälsa för utomäktenskapligt födda barn. - 'Militära meritförteckningar på SVAR' anmäles av Lars Gunnar Sander.

VÄSTGÖTAGENEALOGEN. Västgöta Genealogiska Förening

Nr 2 Juni 10. Tema: Utblick mot Närke med flera läsvärde artiklar, bl a 'Vilka valde Bernadotte till kung av Sverige?' av Erland Bohlin.

ÖGF-LÖVET. Östgöta Gen. Förening

Nr 102 Sept 10. Ett föredrag vid Släktforskardagarna i Örebro av Anna-Brita Lövgren om 'Gångna tiders passkrav vid resor i Sverige' refereras av Maud Lindeberg., Bromma. Redan på 1500-talet ville man ha koll på resandet. Gästgiverierna fick senare uppgiften att kontrollera passen, på sjön gjorde skepparna det. Pass utfärdades av Landshövdingen eller Magistraten i städerna, på delegation även av kronofogden. Pass för inrikes resa avskaffades 1860-85.

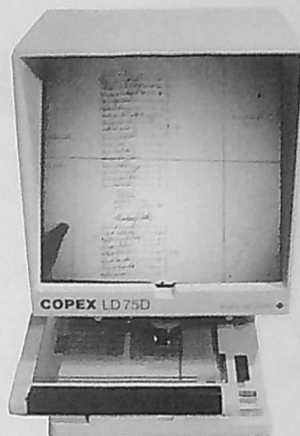
Släktforskare !

3.000:-.....

... i rabatt får Du, vid köp av
Copex L D 75.

Du betalar endast 5.600:- inkl. moms
(ord. pris 8.600:-)

- * läsaren har specialanpassad fichehållare för SVAR-fiche
- * 1 st objektiv med 42 x förstoringegrad
- * stor bildskärm 29 x 28 cm
- * frakt tillkommer
- * 7 dagars returrätt
- * www.msab.org

MSAB
MICROSYSTEM AB

Lingonvägen 33
448 37 Floda
031 - 19 06 09

Forska med GRS datorer - på Erik Dahlbergsgatan

Sveriges dödbok nr 5: 1901-2009	Skånska dragoner, husarer o. infanterister
Kullgrens stamträd	Svenska ortnamn
Göteborgs Gustavi Domkyrka 1669-71	
Sveriges befolkning 1880, 1890, 1900, 1970 och 1980	
EMIBAS 2005	Svenskt Biografiskt Lexikon A-Rettig
Emigranten Populär 2006	Register Släkt och Hävd 1950-1999
Historiska stadskartor	Kungsholmen, Stockholm
41 Handskrifter 1339-1926	Klara församling, Stockholm
Smeder i Värmland och Dalsland	Söder-skivan, Södermalm, Stockholm
Kyrkobokshistorik	Gamla stan under 750 år, Stockholm
Svenska Gods och Gårdar, Hallands, Skaraborgs, Älvsborgs län	
DVD Häradsekonomiska kartor	DVD Gamla stan, Stockholm
DVD Begravda i Sverige	DVD Kungsholmen, Stockholm
DVD Öckerö socken 1895-1939	
DVD Släkthistoriskt Forum 1982-2006 samt Genealogisk Ungdom 1977-1981	
DVD Göteborgs Industrikalender 1850-1899	

GENLINE - ANCESTRY - AD OnLine - SVAR
(ring och boka tid, max 2 tim.vid kölbildning)

Den 11 okt. 2010 hörde vi Ingela Martenius berätta om **Folklig klädsel och folkdräkter** i samlingssalen på Erik Dahlbergsgatan 36 B.

På bilden ser vi Kerstin Liljeström, Ingela Martenius och Ingrid Lindblom med sina dräkter från Blekinge, Lane-Ryr (Bohuslän) samt Skee (Bohuslän).

Foto: P Lm

GöteborgsRegionens Släktforskare Bibliotek och Expedition

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg,
har öppet alla vardagar måndag till fredag kl. 10.00 - 14.00,
måndag, onsdag och fredag: Ingela Martenius
tisdag och torsdag: tisdags- resp. torsdagsgrupperna t o m 9 dec.
Öppnar åter efter juluppehållet den 13 jan. 2011.

Ring dock alltid först och kolla bemanning samt lediga forskarplatser.
Därtill öppet 1 timma före varje föreningsmöte på Erik Dahlbergsgatan.
Tel. 031-13 12 26 E-post: g.r.s@telia.com Postgiro 24 23 85 -3

Hemsida:

www.genealogi.se/grs/